

Prædiken til juleaften 24.12.2017

Evangelium: Lukas 2, 1-14

Rembrandt har malet et billede i 1646. Man ser en mor, der leger med sit lille barn på skødet, - en kat der lige er smuttet op på spisebordet for at sætte klørerne i noget mad og bagved, i det dunkle, ser man en mand, der arbejder. Foran det hele hænger der et gardin. Et stort, folderigt rødt forhæng, trukket halvt ud til højre side. Trukket væk, som var det bare lige et lille øjeblik, hvor vi fik lov til at kigge ind.

Men gardinet er malet på! Det er en del af billedet. Og både gardinstangen, der går henover hele billedet foroven, og ringene, der holder forhænget, skinner af blank messing, som om de var virkelige. Billedet kaldes "Den hellige familie med forhæng." Altså et

øjebliksbillede af noget hjemligt hos Maria, Josef og Jesusbarnet.

Hvorfor har Rembrandt malet et gardin på sit billede, et gardin, der er trukket halvt fra?

Enten har han gjort det, simpelthen fordi han kunne!

Fordi han var så eminent til at male forhæng og folder.

Eller måske har han gjort det, fordi han ville snyde

vores øjne, så vi tror, at det ER et rigtigt gardin. På hans tid var det nemlig på mode at gøre begge dele: male folder og lave en trompe l'oeil-effekt.

Men så er der også en tredje mulighed, som jeg har tænkt på, og som jeg synes har noget med vores

juleaften at gøre. Og det er forholdet mellem at være på afstand af noget og så at kunne leve sig ind i og være en del af.

Gardinet på Rembrandts billede skaber nemlig en vis

afstand, sådan så det bliver tydeligt for os, at vi er tilskuere. Vi er nogle, der ser på. Samtidig er den lille scene inde bag forhænget, med mor, barn, kat og far, så hjertegribende, at vi suges ind og kan leve os med i det.

Vi tiltrækkes altså, så vi næsten kan forestille os, at vi selv er der, men samtidig så kaster gardinet os ud af den illusion, væk fra den vildfarelse. Gardinet skaber en distance. Og den afstand får os til at tænke os om. Den giver os en mulighed for at være lidt på afstand, så man kan få spurgt sig selv: "hvad er det, jeg ser? OG "hvad gør det ved mig?"

(i teaterverdenen kalder med det en Verfremdungs-effekt; og – i en meget forsimpelt udgave - er det dét, vi

har prøvet at lave ved at have det blå tyl for vores julekrybbe i år – den der står nede bagved)

Jeg har valgt at begynde med det, at vi mange gange både er tilskuere og deltagere, fordi sådan tænker jeg også, det er med juleevangeliet. Om det barn, der bliver født og der er ikke andre steder for dem at være end sammen med dyrene. Men der er jubelsang på marken og det handler om fred.

Vi hører det, vi kender det, - det danner billeder i vores sind. Vi er som nogle, der både står udenfor og ligesom ser ind, - får et øjebliksbillede ved at høre det, - men der er afstand. OG samtidig, så gør det indtryk på os. Det griber os om hjertet. Og vi prøver at fatte det med vores tanker og følelser, - altså leve os ind i det. Og dermed sætter vi det jo i relation til vores liv. Det gør noget ved os.

Mens man vokser op og mens man bliver ældre og ældre, så giver juleevangeliet forskellig betydning til vores liv. Og det er jo derfor, vi kan blive ved med at finde mening i det, - og blive ved med at fejre jul.

Det er stadig levende, - men altså ikke på samme måde om man er 7 år eller 77.

Jeg tror også, at det er derfor, der hele tiden kommer nye julesalmer til, med nye billeder og udtryk. Og vi voksne, der synes, vi kan SÅ mange, ja, vi lærer hvert år nye sange af jer børn.

Budskabet om glæde og fred i et gudsbarn på en mark er altså stadig sprællevende.

Så når vi samles juleaften og hører fortællingen fra Lukas, så er vi både på afstand af det, vi hører, altså som nogle, der kigger ind, - som bag et gardin, der lige er trukket fra. Og samtidig er vi deltagere, fordi vi tager det til os og lader det synke ind i vores sind. Og vi gør juleevangeliet til vores eget, hver eneste gang, vi spørger os selv: ”og hvad har det med os at gøre i dag? ”

Jeg vil trække en enkelt ting frem, som jeg synes, at barnet i krybben er et billede på i dag. Noget, som angår os og som har med vores liv med hinanden at gøre. Og det er mildhed! For jeg synes, der er en mildhed over det, der sker, - over det, der fortælles - og måden det fortælles på.

Det er ikke en mildhed, som er tandløs, for den får jo virkning. Det er heller ikke en idyl uden modhager, for det var barskt under kejser Augustus. Det er hårdt, alt det, vi hører: at være sendt langt hjemmefra, ikke kunne finde et sted at føde sit barn, være hyrder, som ligger udendørs om natten. Men alligevel er der en mildhed, som får plads. For der gøres plads i krybben, der er noget at svøbe barnet i og hyrderne lader sig overvælde og følges ad hen til det ukendte, til barnet.

Mildhed trods barske vilkår, sådan begynder det julenat. Og det er ikke tilfældigt, at Lukas begynder fortællingen om Jesus med det. For på den måde forbereder han os på, at sådan vil det også være med den voksne Jesus. Der vil være en mildhed, som hele tiden spreder sig ud fra ham, trods barske vilkår og kynisk modstand. En mildhed, som skyldes Guds velbehag til alle folkeslag.

En kærlighed til alle, og som derfor kalder på en mildhed i os.

Uanset hvor barske, vi opfører os, hvor kyniske, vi kan lade tingene foregå, så vil denne mildhed julenat og i Jesu liv blive ved med at provokere os. Kradse i os. Kalde på os. Invitere os med til at være milde.

Ordet mild har haft en lidt ”dårlig presse” som man siger, i mange år. For nogle tænker måske, at mild, det er noget gamle koner, små børn og folk uden ansvar kan tillade sig. Og dem, der så har magt, de må kunne være beslutsomme – og det skulle så medføre barskhed... Jeg hørte for nylig fra én, der havde søgt en lederstilling, at han ved samtalen var blevet spurgt: ”kan du være grusom?” Ansøgeren var blevet paf – og fik slet ikke svaret. For dem, der spurgte, mente det i fuld alvor; - de har måske hørt det på et kursus, at det bør man være i stand til, hvis man skal lede.

Men, det er at vende al ting på hovedet, hvis man tror, at mildhed har med svaghed at gøre. Som om mildhed kun kan lade sig gøre, når man ikke har magt.

Det er faktisk omvendt! Eller det bør være omvendt.

Jo mere magt, jo mere mildhed afkræves du!

Og da alle mennesker, små som store, altid har en eller anden form for indflydelse og magt, så gælder det os alle sammen: at vi skal øve os i at være milde.

Det er ikke kun Jesus eller kristendommen, der fandt på det. Det er faktisk Seneca, der fremhæver det. Han var en romersk filosof, der levede samtidig med Jesus. Og han var en del af den stoiske filosofi. Han siger i sit

skrift ”om mildhed”, at magthaveren har pligt til at være mild og vise mildhed.

Så magt og mildhed er altså ikke i vores kulturhistorie noget, der IKKE kan forenes. Nej, de skal tværtimod forenes, for ellers ender vi i grusomhed. Og kynisme. Så, jo mere magt, jo mere afkræves du mildhed.

Det lyder måske mærkeligt at bruge ordet ’kræve’ om mildhed. Men jeg tænker ikke, at det er en slags krav, man kan stille til andre: ”så: nu skal du være mild! ”. Jeg tænker snarere, at det er en slags krav og hensigt, vi skal stille til os selv. Altså øve os i, om vi er små eller store, gamle eller unge, så øve os i at vise mildhed. Mildhed er få sig selv lidt væk fra centrum, så vi ser de andre og ser, hvordan de har det. Få dæmpet det ’selv at være centrum’, fordi det er vigtigere, at andre også har det godt i den sammenhæng, man er i.

Vi ved det jo godt! Men det er rigtig godt at huske her juleaften – og så også alle de andre dage i året.

Når vi har magt – i en eller anden relation - som den stærkere, større, rigere, mere voksne, mere smarte eller kloge, så skal vi huske at vise mildhed.

Det er jo ikke mildhed, når vi med en sjov eller bedrøvelig bemærkning gør en anden ked af det. Det er heller ikke mildhed, når vi, der har magt og rigdom lukker vores ører og hænder for andres nød.

Så i de store og i de små sammenhænge, der skal vi alle sammen øve os i at forene magt og mildhed. Vi skal ikke bilde os ind, at mildhed er svagt.

Det sidste jeg vil sige er, at på dansk bruger vi ordet mild i forbindelse med lattermild, gavmild og gæstmild. Og hvor er det heldigt! For så kan det huske os på, at mild, det er at kunne give, - af et glad hjerte. Og mild, det er at kunne tage imod, -med et åbent sind. Det er det, jeg synes, at barnet i krybben viser os. Amen.